

kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak kaydıyla çıkarılabileceğini belirten 124. maddesi bu zorunluluğa işaret etmektedir. Ancak, bu durumda kanunda belirlenmesi beklenen çerçeve, Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü durumdakinden çok daha geniş olabilecektir. Başka bir ifadeyle, Anayasa'ya göre mutlaka kanunla düzenlenmesi gerekmeyen bir konu, kanuni dayanağı olmak kaydıyla idarenin düzenleyici işlemlerine bırakılabilir. Aksi yorum, Anayasa'da bazı hususların kanunla düzenlenmesinin öngörülmüş olmasını anlamsız hâle getirmektedir.

Sosyal güvenlik sistemi çerçevesinde, SGK'ya hangi belgelerin ibraz edileceği ve ne tür belgelerin ibraz yükümlülüğünün dışında tutulacağını belirlenmesi, Anayasa'da "kanunla" düzenlenme zorunluluğu getirilen hususlar arasında bulunmadığı gibi doğrudan sosyal güvenlik hakkıyla ilgili bir mesele de değildir. Bu nedenle, belge ibraz etmek zorunda olmayan işyerlerini belirleme yetkisinin, iş ve işlemlerin, gerek işveren ve sigortalılar gerekse Kurum yönünden en uygun koşullarla yerine getirilmesinin sağlanması amacıyla SGK'ya verilmesi, yasama yetkisinin devri olarak nitelendirilemez.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2., 7. ve 60. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

B- Kanun'un 53. Maddesiyle, 506 Sayılı Kanun'un Geçici 20. Maddesine Eklenen Fıkranın İncelenmesi

1- Kuralın Anlam ve Kapsamı

Ülkemizde kanunla oluşturulan sosyal güvenlik kurumlarının yanında, bankalar, sigorta ve reasürans şirketleri, ticaret ve sanayi odaları, borsalar veya bunların teşkil ettikleri birliklerin personelinin malullük, yaşlılık veya ölümlerinde yardım yapmak üzere vakıf şeklinde kurulmuş özel sandıklar da sosyal güvenlik hizmeti vermektedir. Bu sandıklarla ilgili olarak standart ve norm birliği sağlamak, sosyal güvenlikte dağınıklığa son vermek ve özel hukuk alanında faaliyet gösteren bu kuruluşları kamu hukuku alanına çekebilmek amacıyla 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 20. maddesi düzenlenmiştir. Ayrıca, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Kanun'un 73. maddesiyle, 5510 sayılı Kanun'a eklenen geçici 20. maddeyle, 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesi kapsamındaki sandıkların iştirakçileri ile aylık veya gelir bağlanmış olanlar ile bunların hak sahiplerinin herhangi bir işleme gerek kalmaksızın bu maddenin yayımı tarihinden itibaren üç yıl içinde SGK'ya devredilerek bu Kanun kapsamına alınacağı ve bu üç yıllık sürenin Bakanlar Kurulu kararı ile en fazla dört yıl daha uzatılabileceği öngörülmüştür. Bakanlar Kurulu, anılan maddeden kaynaklanan yetkisini kullanarak devir süresini uzatmış olup öngörülen süre henüz dolmamış ve söz konusu sandıkların tasfiyesi henüz gerçekleştirilememiştir.

Personelinin sosyal güvenliğini sağlamak amacıyla kurulan ve tüzel kişiliği haiz olan bu sandıklara, ilgili buldukları kuruluşların bütün personelinin tabi olması zorunlu olup, sandıkların kapsamına giren kişilerin üyelikten vazgeçmesi veya sandığın ilgiliyi kapsam dışı bırakması söz konusu olamaz. Vakıf sandıklarının ileriye yönelik olarak yapacakları tasarruflar ile aktüeryal dengeleri tamamen kendi kontrollerinde bulunmaktadır. Devletin, sandıkların finansman modelleri ve politikaları üzerinde hiçbir etkisi bulunmamaktadır. Vakıf sandıkları sosyal güvenlik sistemi içerisinde primli sistem olarak adlandırılan sisteme göre çalışmakta olup, üyelerinin katkısıyla yani aidat ve katılma paylarıyla finanse edilmektedirler. Devletin bu kuruluşlara doğrudan veya dolaylı olarak yardımda bulunması veya bunların açıklarını kapatması söz konusu değildir.

Sandıkların mensuplarına yapacakları sosyal yardım ve aylık ödemeleri ile sağlık hizmetleri tamamen kendi öngörülerini çerçevesinde oluşturacakları finansman modeli ve gelir gider tablolarına göre şekillenmektedir. Vakıf sandıkları, üyelerine, 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtildiği üzere iş kazaları, meslek hastalıkları, hastalık, analık, malullük, yaşlılık ve ölüm, eşlerinin analık, eş ve çocuklarının hastalık hâllerinde, en az 506 sayılı Kanun'da belirtilen yardımları sağlamakla yükümlüdürler. Bu hükme göre, sandık tarafından yapılan yardımlar, aynı şartları taşıyan SGK sigortalısı bir kişiye yapılan yardımlardan aşağı olamaz. SGK sigortalısının yapılan zamma göre oluşan aylığı, aynı konumdaki sandık üyesinin aylığından fazla olduğu takdirde, sandık, bu üyesinin aylığını aradaki farkı ödeyerek sigortalı aylığına eşitlemek zorundadır. Ancak, sandık üyesinin aylığı fazla olduğu takdirde, sandığın, üyesinin aylığına sigortalı aylığına uygulanan zammı uygulamak zorunluluğu yoktur.

Bununla birlikte, uygulamada, sandıklarca yapılacak yardımların, aynı şartları taşıyan SGK sigortalısı bir kişiye yapılan yardımlardan aşağı olamayacağı yönündeki kural, sandıkça, aylık ve yardımlara tatbik edilecek artışların da SGK'nın aylık artış oranlarından aşağı olamamasını gerektirdiği biçiminde uygulandığı anlaşılmaktadır. Vakıfların aktüeryal dengesini olumsuz olarak etkileyebileceği değerlendirilen bu durumun düzeltilmesi ve hükmün uygulanmasına ilişkin yorum farklarının giderilmesi amacıyla, dava konusu fıkra ihdas edilerek 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine eklenmiştir.

Buna göre, geçici 20. maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin uygulanmasında, yani, iş kazaları, meslek hastalıkları, hastalık, analık, malullük, yaşlılık ve ölüm, eşlerinin analık, eş ve çocuklarının hastalık hallerinde öngörülen yardımların sağlanması ve bağlanması yönünden alt sınırın belirlenmesinde muadil miktar karşılaştırması esas alınacaktır. Dolayısıyla, kuralla, sandıkların ödeyeceği gelir ve aylıkların artırılmasında, SGK tarafından yapılan artış oranlarının değil, kendi sigortalısına ödenen muadil miktarın esas alınması gerektiği hususu açıklığa kavuşturulmuş ve bu konuda oluşan tereddütler giderilmiştir. Diğer bir ifadeyle, sandıklar, miktar itibarıyla muadil SGK sigortalısının altına düşmemek kaydıyla, sigortalılarına ödedikleri gelir ve aylıklara yapacakları artışları serbestçe belirleyebilirler. Bu hususta, SGK'nın artış oranlarıyla bağlı değildirler. Bununla beraber, kuralda, 5510 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesinin onikinci fıkrasında yer alan sınırlama dâhilinde sandıkların kuruluş senetlerinde yer alan hükümler ve sandıkların uygulamaları saklı tutulmuştur.

Diğer taraftan, sandık tarafından yapılan yardımlarda alt sınırın hatalı belirlenmesi sonucu aleyhine uygulama yapılan sandık üyelerinin haklarının ihlal edilmemesi amacıyla hükmün yürürlüğe girdiği tarihten önceki artışlarda da uygulanacağı öngörülmüştür. Ayrıca, hükmün görülmekte olan davalar hakkında da uygulanacağı belirtilmek suretiyle, maddenin uygulanmasında ortaya çıkan ihtilafın yeni yapılan düzenleme doğrultusunda giderilmesi amaçlanmıştır. Böylece, sandık tarafından yapılan yardımlarda alt sınırın belirlenmesinde miktar karşılaştırması yerine artış oranlarının esas alınması gerektiği iddiasıyla, söz konusu düzenleme yapılmadan önce açılmış ancak düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihte sonuçlanmamış davalar hakkında da bu hükmün uygulanması sağlanmıştır.

Fıkranın gerekçesinde düzenlemenin, söz konusu sandıklar tarafından bağlanan aylık ve gelirlerin artırılmasında 506 sayılı Kanun'a göre bağlanan aylıklara uygulanan artışların esas alınmasının, sandıkların aktüeryal dengelerini bozmasından dolayı, yapılacak artışlarda muadil miktar karşılaştırmasının esas alınmasının sağlanması ve bu nedenle doğmuş ve doğacak olan uyumsuzlukların giderilmesi amacıyla yapıldığı belirtilmiştir.

2- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Dava dilekçesinde, 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesinde belirtilen sandıkların, bağlı buldukları kuruluşların personeli hakkında yasal düzenleme alanı içinde SGK'nın yüklendiği görevleri, sağladığı hakları, o düzeyin altına düşmemek üzere yüklenmiş kuruluşlar olduğu, bunların görev ve yükümlülüklerinin kanunla belirlendiği, mahkemeler tarafından vakıf sandıklarınca bağlanan aylıklara yapılan artışın oran olarak alt sınırının 506 sayılı Kanun uyarınca aylık alanlara yapılan artış oranından az olmaması gerektiği yönünde kararlar verildiği, eklenen fıkra ile alt sınırın belirlenmesinde miktar karşılaştırmasının esas alınmasının öngörüldüğü, bunun ise kazanılmış hakları ortadan kaldırdığı, yasaların geriye yürümeceği ilkesine aykırı olduğu ve görülmekte olan davaları geçersiz kıldığı, sandık kapsamındaki sigortalıların emekli maaş artışı konusunda açmış oldukları davalardan bir kısmının kesinleştiği bir kısmının ise hâlen devam ettiği ve düzenleme ile görülmekte olan davaların ortadan kaldırıldığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 138. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesinin vazgeçilmez unsurlarından birisi kanunların hukuk güvenliğini sağlaması, bu doğrultuda geleceğe yönelik, öngörülebilir kurallar içermesi gerekliliğidir. Bu nedenle, hukuk devletinde güven ve istikrarın korunabilmesi için kural olarak kanunlar, yürürlüğe girdikleri tarihten sonraki olaylara uygulanırlar. Kanunların geriye yürümezliği ilkesi uyarınca, kanunlar kamu yararı ve kamu düzeninin gereği, kazanılmış hakların korunması, mali haklarda iyileştirme gibi kimi ayrıkısı durumlar dışında ilke olarak yürürlük tarihlerinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılırlar. Yürürlüğe giren kanunların geçmişe ve kesin nitelik kazanmış hukuksal durumlara etkili olmaması hukukun genel ilkelerindedir.

Kazanılmış haklara saygı ilkesi, hukukun genel ilkelerinden birisi olup, hukuk güvenliği ilkesinin bir sonucudur. Kazanılmış bir haktan söz edilebilmesi için bu hakkın, yeni kanundan önce yürürlükte olan kurallara göre bütün sonuçlarıyla fiilen elde edilmiş olması gerekir. Kazanılmış hak, kişinin bulunduğu statüden doğan, kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel niteliğe dönüşmüş haktır. Bir statüye bağlı olarak ileriye dönük, beklenen haklar ise bu nitelikte değildir. Kanunlarda yapılan değişiklikler kazanılmış hakları etkilemediği ve hukuk güvenliğini zedelediği sürece bu değişikliklerin hukuk devleti ilkesine aykırı oldukları ileri sürülemez.

Anayasa'nın 138. maddesinde hâkimlerin görevlerinde bağımsız oldukları, Anayasa, kanun ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verecekleri, hiç bir organ, makam, merci veya kişinin yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği, genelge gönderemeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı, görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamayacağı, görüşme yapılamayacağı veya herhangi bir beyanda bulunulamayacağı, yasama ve yürütme organları ile idarenin mahkeme kararlarına uymak zorunda buldukları, bu organlar ve idarenin mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremeyeceği ve bunların yerine getirilmesini geciktiremeyeceği hükme bağlanmıştır.

Yasama organının mahkeme kararlarını değiştirmemesi ilkesi yasama organının kanun yoluyla kesinleşmiş olan kararları ortadan kaldıramaması anlamına gelir. Mahkeme kararının kanun yoluyla değiştirilememesi ilkesi, maddi hukukta herhangi bir değişiklik yapmaksızın sadece somut mahkeme kararlarının kanun yoluyla değiştirilmesi ya da uygulanmasının engellenmesi halleri için söz konusu olacaktır.

506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesinde, bazı kuruluşlara personelinin sosyal güvenliğini sağlaması amacıyla vakıf veya dernek şeklinde sandık kurabilme yetkisi verilmiştir. Maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde, bu madde uyarınca kurulan sandıkların üyelerine en az 506 sayılı Kanun'da belirtilen yardımları sağlayacağı belirtilmiştir.

Kural, sandıklarca sağlanan yardımların SGK sigortalısına sağlanan yardımlardan aşağı olmaması yönündeki hükmün uygulanmasında, yardım miktarları dışında aylık artış oranlarının da SGK sigortalısının aylık artış oranlarından aşağı olamayacağı yönünde ortaya çıkan ihtilafların giderilmesi amacıyla getirilmiştir. Düzenlemeyle, sandıkların sağladıkları yardımın alt sınırının belirlenmesinde muadil miktar karşılaştırmasının esas alınacağı belirtilmek suretiyle mevcut hükümden ne anlaşılması gerektiği ve maddenin lafzına ve amacına uygun nasıl uygulanacağı konusu açıklığa kavuşturulmuştur.

Vakıf senedi gereği üyelerine sağladıkları yardımlardaki artış oranını SGK tarafından uygulanan oranın altında tutan vakıf sandıklarının bu uygulamasını onun mali yapısını ve aktüeryal dengesini sağlam tutmaya yönelik bağımsız bir kararı olarak görmek gerekmektedir. Dolayısıyla, sandıkların alt sınır kuralını ihlal etmedikleri sürece, sağladıkları yardımlar için SGK'dan daha düşük artış oranı belirleyebilmeleri mümkün görülmelidir. Aksi hlde sandığın asli görevi olan üyelerinin sosyal güvenliğini sağlama fonksiyonu tehlikeye girecektir.

Kanunların, kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi ve kazanılmış hakları ihlal etmemesi Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

Vakıf sandıklarının mali yapısını ve aktüeryal dengesini sağlam tutarak üyelerinin sosyal güvenliğini sağlama yönündeki asli görevini yerine getirebilmesinin tehlikeye girmemesi için mevcut kanun hükmünün uygulanmasına ilişkin olarak ortaya çıkan ihtilafların giderilmesi amacıyla yapıldığı hususu göz önünde bulundurulduğunda, yeni bir uygulama getirmeyen ve sadece sandıkların sağladıkları yardımın alt sınırı belirlenirken muadil miktar karşılaştırmasının esas alınacağı belirtilmek suretiyle mevcut hükümden ne anlaşılması gerektiğini açıklığa kavuşturan kural, kamu yararı amacıyla getirilmiş olup, Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Diğer taraftan, söz konusu sandıklar tarafından bağlanan aylık ve gelirlerin artırılmasında muadil miktar karşılaştırmasının esas alınmasının sağlanmasına yönelik düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki artışlarda da uygulanacağı öngörülerek geriye yürütülmesi, sandık tarafından yapılan yardımlarda alt sınırın hatalı belirlenmesi sonucu aleyhine uygulamada bulunulan sandık üyelerinin haklarının ihlal edilmemesi amacıyla kabul edildiği anlaşıldığından, hukuk güvenliği ilkesini ihlal eden bir durum da bulunmamaktadır.

Kanun koyucu tarafından bir kanun hükmünün farklı yorumlanmasından kaynaklanan ihtilafları gidermek amacıyla yapılan düzenlemelerin söz konusu ihtilaf nedeniyle açılmış ve düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla henüz sonuçlanmamış davalar hakkında da uygulanmasını sağlamak amacıyla getirilen kuralın, yargılamanın ne yönde yapılacağı veya belirli somut bir uyumsuzluğu nasıl karara bağlayacağı hususunda bir ifade içermediği gibi hâkimlerin görevlerini bağımsızlık içinde yapmalarını, Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanî kanaatlerine göre hüküm vermelerini engelleyen ve yargı yetkisinin kullanılması bakımından mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat verilmesine yol açan bir yönü de bulunmamaktadır.

Her kanunun muhatapları ve uygulayıcılar açısından uyulması zorunlu emirler niteliğinde olması hukuk kurallarının normatif doğasından kaynaklanır. Bir hukuk devletinde her kamusal yetkinin hukuka uygun kullanılması gerektiği gibi mahkemelerin de önelimine gelen uyumsuzluklar hakkında karar verirken ilgili kanunlara uyma yükümlülüğü vardır. Bu nedenle sandıklarca yapılacak yardımlardan kaynaklanan uyumsuzlukları karara bağlarken mahkemelerin uymaları gereken esasları belirleyen kuralın yargı bağımsızlığını ihlal edici nitelikte olduğu söylenemez.

Öte yandan, sandıkça ödenecek gelir ve aylıklar nedeniyle açılacak davaların kazanılmış hak doğurması, davada, sigortalı lehine karar verilmesi ve bu kararın kesinleşmesiyle söz konusu olacaktır. Anılan uyumsuzluklarla ilgili olarak dava açılmış olması, o ihtilafın sigortalı lehine sonuçlanacağı anlamına gelmeyeceği gibi bu kişiler için kazanılmış herhangi bir haktan da söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2. ve 138. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR maddenin tümü yönünden; Mehmet ERTEN ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT maddenin dördüncü cümlesi yönünden; Serruh KALELİ ile Zehra Ayla PERKTAŞ ise maddenin dördüncü cümlesinin "...yürürlüğe girdiği tarihten önceki artışlarda ve..." bölümü yönünden bu görüşe katılmamışlardır.

C- Kanun'un 64. Maddesiyle Değiştirilen, 3308 Sayılı Kanun'un 25. Maddesinin Birinci Fıkrasının Son Cümlesinde Yer Alan "...net tutarının yirmi ve üzerinde personel çalıştırılan işyerlerinde..." ve "...yirmiden az personel çalıştırılan işyerlerinde yüzde 15'inden..." İbarelerinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilere ödenecek ücrette yirmi ve üzeri personel çalıştıran işyeri-yirmiden az personel çalıştıran işyeri ayrımına gidilmesi ve brüt asgari ücret yerine net asgari ücretin esas alınması suretiyle öğrenci ücretlerinin düşürüldüğü, bunun ise mevcut kanunlara göre kazanılmış hakların sonradan çıkacak kanunlarla tanınması zorunluluğunu ortadan kaldırdığı, ödenecek ücretlerde, geçerli bir nedene dayanmayan böyle bir ayrıma gidilmesinin eşitlik ve ücrette adalet sağlanması ilkelerine de aykırı olduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 10. ve 55. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrasında, aday çırak, çırak ve işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilere ödenecek ücret ve bu ücretlerdeki artışların, aday çırak veya çırağın velisi veya vasisi veya kişi reşit ise kendisi, öğrenciler için okul müdürlüğü ile işyeri sahibi arasında Milli Eğitim Bakanlığınca